

U 13/2023 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 samt direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 22 mars 2023 till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828 (COM(2023) 155 final) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 8 juni 2023

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Lagstiftningsråd Marja Luukkonen Yli-Rahnasto

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV OM GEMENSAMMA REGLER FÖR ATT FRÄMJA REPARATION AV VAROR OCH OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EU) 2017/2394 SAMT DIREKTIVEN (EU) 2019/771 OCH (EU) 2020/1828**1 Bakgrund och syfte**

Europeiska kommissionen lade den 22 mars 2023 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 samt direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828.

Direktivförslaget, som utgör en del av den europeiska gröna given, bidrar till att uppnå målet för hållbar konsumtion i den gröna given. Det huvudsakliga målet med förslaget är att uppmuntra konsumenterna till att använda konsumtionsvaror längre än förut genom att låta reparera defekta varor och i högre grad köpa begagnade och renoverade varor. Det föreslagna direktivet befäster de bestämmelser om att främja reparation av varor som ska förbättra den inre marknadens funktion i unionen och säkerställer samtidigt att konsumentskyddet och miljöskyddet hålls på en hög nivå.

Kommissionens förslag främjar en hållbar utveckling under produktens hela livscykel, och syftet är att göra det lättare och förmånligare för konsumenterna att låta reparera defekta varor, minska mängden avfall och koldioxidutsläpp samt främja reparationssektorn.

Förslaget främjar den gröna omställningen tillsammans med Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om konsumentinflytande i den gröna omställningen (COM(2022) 143 final) och Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för hållbara produkter (COM(2022) 142 final). Vidare lade Europeiska kommissionen den 22 mars 2023 fram ett förslag till direktiv om styrkande och kommunikation om uttalade miljöpåståenden (COM(2023) 166 final). Alla dessa initiativ bidrar till att främja det gemensamma målet om hållbar utveckling.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll**2.1 Direktivets tillämpningsområde och grad av harmonisering**

Enligt artikel 1.2 i direktivförslaget ska direktivet tillämpas på reparation av varor köpta av konsumenter i händelse av en defekt hos varorna som uppstår eller framkommer utanför säljarens ansvar enligt artikel 10 i direktivet om försäljning av varor (EU) 2019/771 (varuförsäljningsdirektivet).

Enligt artikel 3 i direktivförslaget följer direktivet en strategi för fullständig harmonisering, vilket innebär att medlemsstaterna inte kan behålla eller införa bestämmelser i sin nationella lagstiftning som avviker från dem som fastställs i detta direktiv.

2.2 Europeiskt formulär för reparationsinformation och skyldighet att tillhandahålla reparationstjänster

Artikel 4 i direktivförslaget innehåller bestämmelser om ett europeiskt formulär för reparationsinformation. Enligt artikel 4.1 ska medlemsstaterna säkerställa att reparatören, innan en konsument blir bunden av ett avtal om tillhandahållande av reparationstjänster, på begäran tillhandahåller konsumenten det europeiska formuläret för reparationsinformation enligt bilaga I på ett varaktigt medium.

Enligt artikel 4.2 ska andra reparatörer än de som är skyldiga att reparera enligt artikel 5 inte vara ålagda att tillhandahålla det europeiska formuläret för reparationsinformation om de inte har för avsikt att tillhandahålla reparationstjänster. Reparatören får enligt artikel 4.3 begära att konsumenten står för de kostnader som reparatören åsamkas för att tillhandahålla den information som ingår i formuläret för reparationsinformation. Reparatören ska informera konsumenten om kostnaderna innan konsumenten begär formuläret.

Enligt artikel 4.4 ska följande reparationsvillkor anges på ett tydligt och begripligt sätt i formuläret för reparationsinformation: reparatörens identitet; reparatörens kontaktuppgifter; den vara som ska repareras; defektens natur och typ av reparation som föreslås; priset för reparationen eller, om priset rimligen inte kan beräknas i förväg, det sätt på vilket priset ska beräknas och det pris som reparationen högst kan komma att uppgå till; den beräknade tid som behövs för att slutföra reparationen; tillgången till tillfälliga ersättningsvaror under reparationstiden och eventuella kostnader för tillfälligt utbyte för konsumenten; den plats där konsumenten ska överlämna varan för reparation samt, i tillämpliga fall, tillgången till kompletterande tjänster, såsom avlägsnande, installation och transport, som erbjuds av reparatören och eventuella kostnader för dessa tjänster för konsumenten.

Reparatören får enligt artikel 4.5 i direktivförslaget inte ändra de uppgifter som anges i formuläret för reparationsinformation under en period av 30 dagar från den dag då detta formulär lämnades till konsumenten, såvida inte reparatören och konsumenten har kommit överens om något annat. Om ett avtal om tillhandahållande av reparationstjänster ingås inom 30-dagarsperioden ska de villkor för reparation som anges i formuläret för reparationsinformation utgöra en integrerad del av avtalet. I artikel 4.6 konstateras det att om konsumenten har tillhandahållits ett europeiskt formulär för reparationsinformation ska även de informationskrav som fastställs i direktivet om konsumenträttigheter 2011/83/EU, direktivet om tjänster på den inre marknaden 2006/123/EG och direktivet om elektronisk handel 2000/31/EG anses vara uppfyllda.

Artikel 5 innehåller bestämmelser om skyldigheten att reparera. Enligt artikel 5.1 ska medlemsstaterna säkerställa att tillverkaren på konsumentens begäran, kostnadsfritt eller mot betalning, reparerar varor för vilka och till den utsträckning krav på reparerbarhet föreskrivs i unionsrättsakter som förtecknas i bilaga II till direktivförslaget. Bilaga II i direktivförslaget omfattar följande: tvättmaskiner för hushållsbruk och kombinerade tvättmaskiner/torktumlare för hushållsbruk enligt kommissionens förordning (EU) 2019/2023, diskmaskiner för hushållsbruk enligt kommissionens förordning (EU) 2019/2022, kyl-/frysprodukter med direktförsäljningsfunktion enligt kommissionens förordning (EU) 2019/2024, kyl-/frysprodukter enligt kommissionens förordning (EU) 2019/2019, elektroniska bildskärmar enligt kommissionens förordning (EU) 2019/2021, svetsutrustning enligt kommissionens förordning (EU) 2019/1784, dammsugare enligt kommissionens förordning (EU) 666/2013 samt servrar och datalagringsprodukter enligt kommissionens förordning (EU) 2019/424. Avsikten är att förteckningen i bilaga II framöver ska innefatta även mobiltelefoner, trådlösa telefoner och surfplattor.

I artikel 5.1 i direktivförslaget konstateras också att tillverkaren inte ska vara skyldig att reparera varor i sådana fall där reparation är omöjlig. Tillverkaren får lägga ut reparationer på entreprenad för att fullgöra sin reparationsskyldighet. I artikel 5.2 i förslaget föreskrivs att om den tillverkare som är skyldig att reparera enligt punkt 1 är etablerad utanför unionen ska tillverkarens

bemyndigade företrädare i unionen fullgöra tillverkarens skyldighet att tillhandahålla reparationstjänster. Om tillverkaren inte har någon bemyndigad företrädare i unionen ska importören av den berörda varan fullgöra tillverkarens skyldighet. Om det inte finns någon importör ska distributören av den berörda varan fullgöra tillverkarens skyldighet. Enligt artikel 5.3 ska tillverkarna säkerställa att oberoende reparatörer har tillgång till reservdelar, reparationsrelaterad information och verktyg i enlighet med de unionsrättsakter som förtecknas i bilaga II till direktivförslaget. I artikel 5.4 ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 15 i direktivförslaget för att ändra bilaga II.

Enligt artikel 6 i direktivförslaget ska medlemsstaterna säkerställa att tillverkarna informerar konsumenterna om sin skyldighet att reparera i enlighet med artikel 5 och tillhandahåller information om reparationstjänsterna på ett lättillgängligt, tydligt och begripligt sätt, till exempel via den onlineplattform som avses i artikel 7.

2.3 Onlineplattform för reparation och varor som genomgår renovering

Enligt artikel 7 i direktivförslaget ska medlemsstaterna säkerställa att det finns minst en onlineplattform för deras territorium som gör det möjligt för konsumenter att hitta reparatörer. I artikeln konstateras att onlineplattformen ska omfatta sökfunktioner avseende varor, uppgift om platsen för reparationstjänster, reparationsvillkor, inbegripet den tid som krävs för att slutföra reparationen, tillgången till tillfälliga ersättningsvaror och den plats där konsumenten överlämnar varorna för reparation, tillgång till och villkor för stödtjänster, inbegripet avlägsnande, installation och transport, som erbjuds av reparatörer, och tillämpliga europeiska eller nationella kvalitetsstandarder (artikel 7.1 a). Vidare ska plattformen göra det möjligt för konsumenterna att begära det europeiska formuläret för reparationsinformation via plattformen (artikel 7.1 b). Plattformen ska göra det möjligt för reparatörer att göra regelbundna uppdateringar av kontaktuppgifter och tjänster (artikel 7.1 c). Plattformen ska också möjliggöra tillgänglighet via nationella webbplatser som är anslutna till den gemensamma digitala ingång som inrättats genom förordning (EU) 2018/1724 (artikel 7.1 e). Dessutom ska plattformen säkerställa tillgång för personer med funktionsnedsättning (artikel 7.1 f).

I artikel 7.2 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att onlineplattformen även innehåller en sökfunktion per produktkategori för att hitta säljare av varor som genomgår renovering och köpare av defekta varor för renovering. Registrering på onlineplattformen ska vara frivillig. Användningen av onlineplattformen ska vara kostnadsfri för konsumenterna (artikel 7.3).

2.4 Ändring av direktivet om försäljning av varor

Enligt direktivförslaget (artikel 12) ska det till artikel 13.2 i varuförsäljningsdirektivet fogas en bestämmelse om att säljaren med avvikelse från första meningen i artikel 13.2, om kostnaderna för utbyte är lika med eller högre än reparationskostnaderna, ska reparera varan för att återställa den till avtalsenligt skick.

2.5 Övriga bestämmelser

Genom förslaget ändras dessutom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 om grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen (artikel 13 och 14 i förslaget).

Artikel 8 i förslaget innehåller bestämmelser om att säkerställa att de nationella bestämmelser som införlivar detta direktiv tillämpas. Artikel 9 innehåller bestämmelser om konsumentinformation, och i artikel 10 föreskrivs om direktivets tvingande natur.

Artikel 11 innehåller bestämmelser om sanktioner. Enligt artikel 1 ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av nationella bestämmelser som antagits enligt artiklarna 4, 5 och 6 och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 15 i direktivförslaget föreskriver om Europeiska kommissionens rätt att anta akter på lägre nivå, och artikel 16 innehåller övergångsbestämmelser. Enligt artikel 16.1 ska artikel 5.1 och 5.2 samt artikel 6 inte tillämpas på avtal om tillhandahållande av reparationstjänster som ingått inom 24 månader från ikraftträdandet. I artikel 16.2 föreskrivs vidare att artikel 12 i direktivet inte ska tillämpas på köpeavtal som ingått före den ovan avsedda tidpunkten.

Enligt artikel 17 ska medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast 24 månader efter det att direktivet har antagits, och bestämmelserna ska börja tillämpas 24 månader efter det att direktivet har trätt i kraft.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Den rättsliga grunden för förslaget är artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt, där det föreskrivs att det ska beslutas om åtgärder för att säkerställa upprättandet av den inre marknaden och dess funktion. Detta förslag bidrar till en mer välfungerande inre marknad genom att fastställa ett harmoniserat regelsystem för att främja reparation av varor som köpts av konsumenter under varornas hela livscykel. Statsrådet anser att förslagets rättsliga grund är lämplig.

Förslaget kan anses vara förenligt med subsidiaritetsprincipen, eftersom det huvudsakliga syftet med förslaget, det vill säga att främja den inre marknadens funktion, inte kan fullgöras enbart genom nationella lagar. Syftet med förslaget är att främja en välfungerande inre marknad med en mer hållbar konsumtion av konsumentvaror. Det är endast genom EU-åtgärder som man kan uppnå målet att främja reparation och återanvändning i samband med gränsöverskridande försäljning på hela den inre marknaden.

Förslaget kan också anses vara förenligt med proportionalitetsprincipen, eftersom den nationella lagstiftningen ändras med avseende på säljarens felansvar enligt varuförsäljningsdirektivet endast i den mån det är absolut nödvändigt för att uppnå målen. Förslaget ingriper inte i den nationella lagstiftningen om ansvarstider, utan det gäller endast bestämmelser som har harmoniserats till alla delar. Angående lagstiftning utanför varuförsäljningsdirektivet gäller förslaget endast de riktade åtgärder som anknyter till och är nödvändiga för den inre marknadens funktion.

4 Förslagets konsekvenser

4.1 Kommissionens konsekvensbedömning

En konsekvensbedömning har genomförts om förslaget (SWD(2023) 60 final). Flera policyalternativ undersöktes för att ta itu med förtida kassering av varor köpta av konsumenter både inom och utanför säljarens ansvarstid enligt lag.

För att uppnå målen bedömde kommissionen följande alternativ som ska främja reparation och återanvändning av varor inom säljarens ansvarstid:

- prioritera reparationer inom ramen för det system för avhjälpande åtgärder som föreskrivs i varuförsäljningsdirektivet när det är billigare än att byta ut varorna,
- göra reparation till den primära avhjälpande åtgärden,
- förlänga ansvarsperioden i samband med reparation,
- anpassa ansvarsperioden för renoverade varor till vad som gäller för nya varor,
- främja utbyte av defekta varor mot renoverade varor.

Kommissionen bedömde också följande alternativ som ska främja reparation och återanvändning av varor utanför säljarens ansvarstid:

- tillhandahålla information om reparation genom tillverkare och genom en matchningsplattform för reparation och renovering av varor på nationell nivå eller EU-nivå,
- förbättra insynen i och villkoren för reparation genom frivilliga åtaganden,
- ålägga reparatörer att lämna en offert avseende priset och villkoren för reparation,
- ålägga tillverkare att reparera varor som omfattas av krav på reparerbarhet enligt unionsrätten eller alla produkter mot ett pris.

Det bästa alternativet enligt kommissionens bedömning innehåller åtgärder från bägge ovan nämnda grupper. Tyngdpunkten i förslaget ligger på att reparera varorna utanför säljarens ansvarstid. Det rekommenderade paketet leder till ökad reparation av varor som köpts av konsumenter, både inom och utanför säljarens ansvarstid, genom att motverka flera av de identifierade drivkrafterna för förtida kassering av dessa varor. Genom att man prioriterar reparation inom ramen för SGD:s system för avhjälpande åtgärder kommer konsumenternas beteende att drivas i riktning mot hållbar konsumtion. Det kommer också att leda till fler reparationer inom ramen för säljarens ansvarstid när det gäller defekta men reparerbara varor köpta av konsumenter.

Utanför säljarens ansvarstid kommer olika åtgärder att göra reparationer enklare och mer attraktiva för konsumenterna. Detta bidrar till att öka antalet reparationer och konsumentvarors livslängd. Den nationella onlineplattformen för reparation och tillverkarnas skyldighet att informera om sin tillämpliga skyldighet att tillhandahålla reparationstjänster kommer att förbättra insynen i tillgängliga reparationstjänster. Det bindande erbjudandet med avseende på reparationspris och reparationsvillkor (det europeiska formuläret för reparationsinformation) kommer att bidra till hanteringen av problem när det gäller det pris som konsumenter måste betala och olägenheter i reparationsprocessen genom öppenhet och förutsägbarhet och göra det lättare att jämföra erbjudanden. Skyldigheten att reparera kommer att främja hållbar konsumtion genom att ge konsumenterna rätt att begära reparation från tillverkaren för specifika produktgrupper som är utformade för att kunna repareras. Renoveringsfunktionen hos den nationella plattformen ökar användningen av renoverade varor, vilket gynnar både efterfråge- och utbudssidan.

Kommissionen har bedömt direktivförslagets miljökonsekvenser tillsammans med miljökonsekvenserna av förslaget till förordning om ekodesign för hållbara produkter och förslaget till direktiv om konsumentinflytande i den gröna omställningen, eftersom de är utformade för att

ha en kompletterande effekt. Enligt kommissionen kommer det föreslagna direktivet att medföra besparingar på 18,4 miljoner ton koldioxidutsläpp under 15 år och förordningen om ekodesign för hållbara produkter ytterligare besparingar på 471 miljoner ton koldioxidutsläpp. Effekten av direktivet om konsumentinflytande i den gröna omställningen förväntas bli 0,33–0,47 miljoner ton mindre koldioxidutsläpp. Den kombinerade miljöpåverkan av förslagen blir betydande.

Kommissionen uppskattar att företagens intäkter kommer att minska på grund av utebliven försäljning och minskad produktion av nya varor. Detta kompenseras dock av de avsevärda besparingarna på konsumentensida (176,5 miljarder euro på 15 år). Förslaget kommer sannolikt att leda till att konsumenternas konsumtionsvanor förändras på lång sikt och därmed till att konsumtionen minskar. Konsumenterna kommer emellertid sannolikt att använda de pengar som sparas på marknaden på annat sätt, vilket i sin tur leder till tillväxt och investeringar.

Enligt kommissionen kommer också de små och medelstora företagen att beröras av de ovan nämnda kostnadseffekterna. Trots att förslaget bedöms medföra högre anpassningskostnader och administrativa kostnader för små och medelstora företag än för stora företag när kostnaderna ställs i proportion till företagets intäkter, anses förslaget ändå som helhet gynna små och medelstora företag. Detta beror på att små och medelstora företag som bedriver reparationsverksamhet drar fördel av förslaget medan de små och medelstora företagen inom industrisektorn och detaljhandeln i viss mån hamnar i en ofördelaktig ställning.

Enligt kommissionen påverkar förslaget inte myndigheternas verksamhet nämnvärt. Utvecklingen och administrationen av onlineplattformen medför vissa kostnader. Dessutom kommer också arbetet med att informera konsumenterna och näringsidkarna om den nya lagstiftningen att medföra kostnader.

4.2 Konsekvenser för Finlands lagstiftning, inkl. Åland

Direktivet förutsätter ny lagstiftning om tillverkarens skyldighet att tillhandahålla reparations-tjänster för avhjälpande av sådana fel som säljaren enligt artikel 10 i direktiv (EU) 2019/771 inte ansvarar för. I samband med detta ska medlemsstaterna säkerställa att det för deras territorium finns minst en onlineplattform via vilken konsumenterna får information om reparatörer och om renoverade varor.

Direktivförslaget förutsätter också vissa ändringar i konsumentskyddslagens (38/1978) 5 kap., som gäller köp av varor. Enligt 5 kap. 18 § 1 mom. i den gällande konsumentskyddslagen har köparen rätt att enligt eget val kräva att säljaren avhjälper felet genom att antingen rätta till det eller leverera en felfri vara. Säljaren är dock inte skyldig att avhjälpa felet på det sätt som köparen kräver eller över huvud taget, om det föreligger ett hinder som säljaren inte kan övervinna eller om det skulle medföra oskäligen kostnader för honom eller henne att avhjälpa felet. I sådana fall ska det i synnerhet tas hänsyn till betydelsen av felet samt varans värde, i det fall att varan inte hade haft något fel, samt till huruvida rättelse kan ske på något annat sätt utan betydande olägenhet för köparen.

Med anledning av direktivförslaget bör det ovannämnda momentet ändras så att det kompletteras med en bestämmelse om att säljaren ska reparera varan, om kostnaderna för utbyte sammanlagt är lika med eller högre än reparationskostnaderna.

Direktivförslaget gäller konsumentskyddet och hör därför till rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 27 § 10 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

4.3 Konsekvenser för konsumenternas och näringsidkarnas ställning och konsumentmyndigheternas verksamhet

Direktivförslaget ger konsumenterna bättre möjligheter att få vissa varor reparerade också i de fall där säljaren inte är ansvarig för felet. Detta förbättrar konsumenternas möjligheter att fatta mer hållbara beslut med tanke på miljön. En onlineplattform för reparationstjänster samt begagnade och renoverade varor skulle hjälpa konsumenterna att hitta information om reparations-tjänster och dem som tillhandahåller dessa tjänster samt om renoverade varor.

Ändringen i varuförsäljningsdirektivet innebär att konsumentens valfrihet när det gäller att välja hur ett fel i en vara ska avhjälpas minskar. Enligt den gällande lagstiftningen kan konsumenten med vissa begränsningar välja mellan att låta reparera varan eller byta ut den mot en felfri vara. Säljaren är dock inte skyldig att avhjälpa felet på det sätt som köparen kräver eller över huvud taget, om det föreligger ett hinder som säljaren inte kan övervinna eller om det skulle medföra oskäligen kostnader för honom eller henne att avhjälpa felet. Enligt direktivförslaget ska det primära alternativet vara att låta reparera varan, om det inte blir dyrare än att leverera en felfri vara. Konsumentskyddslagens 5 kap. 18 § 1 mom., där det föreskrivs att konsumenten fritt får välja mellan reparation och utbyte mot en felfri vara är relativt ny lagstiftning. Bestämmelsen om valfrihet fogades till lagen med anledning av genomförandet av varuförsäljningsdirektivet, och den har tillämpats sedan den 1 januari 2022.

Ändringen i varuförsäljningsdirektivet kan leda till att säljarnas skyldighet att ordna reparationer av varor ökar något jämfört med nuläget. Samtidigt är det alltså trots ändringen möjligt att hålla i kraft bestämmelsen om att säljaren inte är skyldig att avhjälpa felet på det sätt som köparen kräver eller över huvud taget, om det föreligger ett hinder som säljaren inte kan övervinna eller om det skulle medföra oskäligen kostnader för honom eller henne att avhjälpa felet. Den föreslagna ändringen påverkar inte det faktum att köparen och säljaren sinsemellan kan komma överens om rättelse eller annan form av gottgörelse på önskat sätt efter att köparen har underrättat säljaren om felet.

Direktivförslaget medför i första hand en skyldighet för tillverkare av vissa varor att tillhandahålla reparationstjänster antingen själv eller via underleverantörer. Om tillverkaren är etablerad utanför EU ska tillverkarens bemyndigade företrädare i unionen fullgöra skyldigheten att tillhandahålla reparationstjänster. Om tillverkaren inte har någon bemyndigad företrädare i unionen ska importören av den berörda varan fullgöra tillverkarens skyldighet, och om det inte finns någon importör ska distributören av den berörda varan fullgöra tillverkarens skyldighet. Det innebär att skyldigheten att tillhandahålla reparationstjänster kan riktas också mot en annan aktör än tillverkaren och i sista hand kan reparationsskyldigheten gälla säljaren. Reparationsskyldigheten skulle emellertid gälla säljaren endast i exceptionella fall, eftersom varor som omfattas av reparationsskyldigheten ofta har antingen en bemyndigad företrädare eller en importör i unionen. Vidare ska det noteras att reparationsskyldighetens omfattning definieras i de förordningar av kommissionen som finns förtecknade i bilaga II till direktivförslaget.

Liksom det har konstaterats ovan i avsnitt 4.1 kan förslaget leda till att nyförsäljningen av vissa varor minskar till följd av tillhandahållandet av reparationstjänster, men samtidigt kan det också hända att antalet reparationstjänster och näringsidkare som tillhandahåller reparationstjänster ökar.

Förslaget kan också få konsekvenser för konsumentmyndigheternas verksamhet. Tillhandahållandet och underhållet av den onlineplattform som förutsätts i direktivförslaget kan åläggas en myndighet. Detta medför en viss grad av extra administrativt arbete och kostnader för den myndighet som anförtros uppgiften i fråga. Onlineplattformen kan också administreras av privata

aktörer. Det finns redan nu privat administrerade webbplatser i Finland som informerar om regionala reparationstjänster.

4.4 Konsekvenser för främjandet av cirkulär ekonomi och miljön

Förslaget bidrar sannolikt till att främja cirkulär ekonomi. I och med att tillgången på reparationstjänster förbättras blir det lättare för konsumenterna att låta reparera varor i stället för att alltid ersätta en defekt vara med en ny. Genom att uppmuntra konsumenterna till att agera på ett hållbart sätt och göra hållbara val enligt principerna för cirkulär ekonomi kan man påverka exempelvis avfallsmängden. Förslaget kan också uppmuntra tillverkarna till att planera varor som håller längre och som är lätta att reparera. Därmed kan förslaget även främja målet att minska användningen av naturresurser. Förslaget kan således anses ha positiva miljö- och klimatkonsekvenser. Enligt den ovannämnda konsekvensbedömning som kommissionen gjort leder förslaget till att koldioxidutsläppen på 15 år minskar med 18,4 miljoner ton i EU.

5 Nationell behandling av förslaget och behandling inom EU

Den 28 mars 2022 lämnades till riksdagen en E-skrivelse (E 35/2022 rd) om kommissionens begäran om samråd för en konsekvensbedömning av initiativet om hållbar konsumtion av varor.

Justitieministeriet anordnade på kommissionens förslag den 20 april 2023 ett samråd för centrala myndigheter samt representanter för näringslivet och konsumentorganisationer. Förslaget lades fram på miljösektionens (EU 23) möte den 26 april 2023. Ett utkast till U-skrivelse behandlades dessutom i ett skriftligt förfarande av sektionen för konkurrenskraft (EU 8) den 17–den 22 maj 2023.

Förslagen till direktiv började behandlas i rådets arbetsgrupp för konsumentskydd och konsumentupplysning den 21 april 2023.

6 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att målet att försöka minska konsumtionens negativa miljö- och klimateffekter genom att främja införandet av verksamhetsmodeller för cirkulär ekonomi och tillhandahålla konsumenterna reparationstjänster och begagnade varor är viktigt. Trots att målen i sig kan understödas måste de föreslagna bestämmelserna genom vilka målen ska uppnås under direktivförhandlingarna bedömas grundligt både för att trygga ett högklassigt konsumentskydd och för att undvika att bestämmelserna orsakar en oskälig administrativ börda för näringsidkarna. Överlag bör man under förhandlingarna också sträva efter att förtydliga ordalydelsen och definitionerna i direktivet. I direktivförslaget hänvisas det till exempel i fråga om många definitioner, såsom tillverkaren, bemyndigad företrädare och importör, till definitionerna i förslaget till förordning om ekodesign för hållbara produkter, vilket inte kan betraktas som god lagstiftnings-teknik.

Den föreslagna skyldigheten att själv eller via underleverantörer tillhandahålla reparationstjänster, som i första hand gäller tillverkarna, bidrar till att främja tillgången på reparationstjänster och kan således uppmuntra konsumenterna till att agera på ett hållbart sätt och göra hållbara val enligt principerna för cirkulär ekonomi. Skyldigheten gäller de sällanköpsvaror som avses i de bestämmelser som finns i bilagan till förslaget, till exempel tvättmaskiner samt kyl- och frysprodukter, och den varar den tid som anges i bestämmelserna. I sådana fall där tillverkaren finns utanför EU kan skyldigheten beroende på situationen också gälla en bemyndigad företrädare för

tillverkaren i unionen, importören av varan i fråga eller distributören, dvs. säljaren. Under förhandlingarna bör man i synnerhet utreda om skyldigheten att tillhandahålla eller ordna reparations tjänster, som i sista hand åläggs säljaren, kan bli orimligt komplicerad för enskilda säljare.

EU:s konsumentskyddslagstiftning innehåller redan nu omfattande informationsskyldigheter, som tillämpas bland annat på reparationstjänster. Det föreslagna europeiska formuläret för reparationsinformation kan trots det göra det lättare för konsumenten att jämföra olika tjänster som erbjuds, men samtidigt kan det i vissa fall medföra en oskälig administrativ börda för näringsidkaren, eftersom skyldigheten att på konsumentens begäran tillhandahålla ett formulär för reparationsinformation gäller alla reparationstjänster, oberoende av vilken vara eller vilken typ av reparation det är fråga om.

Om majoriteten av medlemsstaterna understöder förslaget att införa formuläret gäller det att under förhandlingarna utreda om skyldigheten att tillhandahålla formuläret kan bindas till exempelvis reparationstjänster som överstiger ett visst pris. Vidare ska det under förhandlingarna ägas särskild uppmärksamhet åt förslaget att reparatörerna kan debitera konsumenten för de kostnader som de orsakas av att lämna formuläret till konsumenten. Detta kan inte anses vara ändamålsenligt, eftersom formuläret delvis innehåller information som reparatören i egenskap av tjänsteleverantör även utan bestämmelserna i direktivförslaget enligt lag är skyldig att ge konsumenten avgiftsfritt innan avtal ingås. När det gäller defekta vitvaror och andra elektroniska apparater är det samtidigt vanligt att man blir tvungen att utreda orsaken till felet innan man kan ge en uppskattning av den eventuella reparationens omfattning, tidtabell och pris och att konsumenten debiteras för dessa utredningskostnader. Om ett standardiserat europeiskt formulär för reparationsinformation anses vara ett ändamålsenligt sätt att se till att skyldigheten att ge konsumenterna information uppfylls bör formuläret i sig vara avgiftsfritt, men konsumenten bör kunna debiteras för kostnaderna för utredning av felet i enlighet med kontraktet mellan parterna. Under förhandlingarna bör det också poängteras att de uppgifter som lämnas på formuläret inte blir en integrerad del av avtalet om tjänsten till den del parterna uttryckligen kommer överens om något annat än vad som nämns i formuläret, till exempel när det gäller den tid inom vilken tjänsten ska genomföras.

Den föreslagna onlineplattformen kan öka konsumenternas medvetenhet om reparationstjänsterna och eventuellt sammanföra de näringsidkare som tillhandahåller reparationstjänster och de konsumenter som behöver reparationstjänster. I stället för att ålägga medlemsstaterna att säkerställa att det finns minst en onlineplattform i deras territorium skulle de föreslagna bestämmelserna kunna uppmuntra medlemsstaterna till att främja införandet av denna typ av onlineplattformar. På så sätt kan man undvika att medlemsstaterna orsakas orimliga kostnader för införandet av onlineplattformarna.

Det är oklart vilka konsekvenser som följer av den föreslagna ändrade bestämmelsen i varuförsäljningsdirektivet om att säljaren ska reparera varan för att återställa den till avtalsenligt skick, om kostnaderna för utbyte är lika med eller högre än reparationskostnaderna. Utifrån den föreslagna bestämmelsen är det oklart om man endast begränsar säljarens rätt att vägra att reparera en vara eller om även konsumentens rätt att välja mellan reparation och utbyte begränsas. Framför allt förblir det oklart om säljaren kan vägra att avhjälpa ett fel genom att ersätta den defekta varan med en felfri vara också i sådana fall där en reparation skulle medföra betydande olägenhet för konsumenten.

Till denna del vill statsrådet poängtera att ett system där reparation ska väljas som primär metod för att avhjälpa ett fel inte i varje enskilt fall tryggar konsumenternas rättsliga ställning på ett ändamålsenligt sätt när det handlar om avtalsbrott från näringsidkarens sida. Varuförsäljningsdirektivet gäller många typer av varor, varav en del är nödvändiga i konsumenternas vardag.

Praxis för reparation av varor varierar beroende på vilken typ av vara det är fråga om, och i vissa fall finns det ingen etablerad praxis alls. Reparationstiden kan variera beroende på varornas och felens art. Kravet på att reparation ska vara det primära alternativet kan beroende på varans typ bli orimligt besvärligt för konsumenten.

Den föreslagna ändringen i varuförsäljningsdirektivet måste förtydligas under förhandlingarna. Med tanke på att det viktigaste i avtalsbrottssituationer är att på ett lämpligt sätt trygga konsumentens rättsliga ställning bör man under förhandlingarna sträva efter att se till att konsumenten, åtminstone i situationer där en reparation skulle orsaka konsumenten oskäligt besvär, också i fortsättningen har rätt att få en felfri vara, även om det skulle bli billigare för näringsidkaren att låta reparera varan än att byta ut den mot en felfri vara.

Statsrådet vill slutligen lyfta fram att de nationella bestämmelser som utfärdas för att genomföra direktivet bör börja tillämpas tidigast sex månader efter att tiden för genomförandet av direktivet har löpt ut, för att aktörerna ska ha tillräckligt med tid att förbereda sig på tillämpningen av bestämmelserna. Förutom att se till att övergångsperioden blir tillräckligt lång gäller det under förhandlingarna att också i övrigt säkerställa övergångsbestämmelsernas ändamålsenlighet. Det är bland annat oklart varför inledningstidpunkten för tillämpningen av bestämmelserna om skyldigheten att tillhandahålla reparationstjänster har kopplats till den tidpunkt vid vilken ett avtal har ingåtts med konsumenten.